

INSPEKTION AF TILGÆNGE- LIGHED VED OFFENTLIGE KOMMUNALE TOILETTER ENDELIG RAPPORT

INSPEKTION AF TILGÆNGE- LIGHED VED OFFENTLIGE KOMMUNALE TOILETTER

ENDELIG RAPPORT

KØBENHAVNS KOMMUNE

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. INDLEDNING	7
2. GENERELT OM INSPEKTIONEN	9
BAGGRUNDEN FOR BORGERRÅDGIVERENS INSPEKTIONSVIRKSOMHED	9
FORLØB OG INDHOLD (METODE)	9
REAKTIONSMIDLER OG BEDØMMELSESGRUNDLAG	11
SKRIFTLIGE KILDER (MODTAGET DOKUMENTATION MV.)	11
3. SAMMENFATNING	13
4. GENERELT OM TILGÆNGELIGHED	15
BEDØMMELSESGRUNDLAGET	15
BYGGELOV OG BYGNINGSREGLEMENTER	15
FN'S HANDICAPKONVENTION	17
HANDICAPBEGREBET	17
HUMANITÆRE OG MEDMENNESKELIGE BETRAGTNINGER	18
KØBENHAVNS KOMMUNES HANDICAPSTRATEGI	18
KØBENHAVNS KOMMUNES HANDICAPPOLITIK	19
5. DE FYSISKE RAMMER	21
1. AFA JCDECAUX TOILET – VESTER SØGADE	21
SAMMENFATNING – AFA JCDECAUX TOILET – VESTER SØGADE	24
2. DANFO TOILET - KULTORVET	25
SAMMENFATNING – DANFO TOILET - KULTORVET	28
3. DANFO TOILET - HAVNEGADE	29
SAMMENFATNING – DANFO TOILET - HAVNEGADE	30
4. DANFO TOILET – CHRISTIANSHAVNS TORV	31
5. BEMANDET TOILET – ISRAELS PLADS	32
6. BEMANDET TOILET – NYHAVN	34
SAMMENFATNING – BEMANDET TOILET NYHAVN	40
BILAG	43
BORGERRÅDGIVERENS KRITIKSKALA	43
RETSKILDER OG ØVRIGT BEDØMMELSESGRUNDLAG	44

I. INDLEDNING

Denne rapport indeholder Borgerrådgiverens endelige vurderinger og bedømmelser i anledning af Borgerrådgiverens inspektion den 26. november 2012 af tilgængeligheden ved seks offentlige kommunale toiletter.

Formålet med inspektionen var at indsamle oplysninger til brug for en undersøgelse af handicap-tilgængeligheden på de udvalgte toiletter.

Borgerrådgiverens vurderingsgrundlag består i denne sammenhæng af byggelovgivningen, bygningsreglementer, FN's Handicapkonvention, herunder Dansk Standard samt strategier og politikker, der gælder specifikt for Københavns Kommune.

Rapporten har i en foreløbig udgave været sendt til forvaltningen med henblik på forvaltningens eventuelle bemærkninger til rapportens faktiske oplysninger.

Rapporten er inddelt i en generel del om Borgerrådgiverens generelle egen driftundersøgelser og denne undersøgelses metode mv. samt dokumentationsgrundlaget i kapitel 2 og en speciel del med beskrivelser, analyser og konklusioner vedrørende netop denne undersøgelse i kapitlerne 4 og frem.

Kapitel 3 indeholder et resumé, hvori de væsentligste forhold er gengivet.

Bagest er som bilag optrykt Borgerrådgiverens kritikskala og en oversigt over retskilder og andet bedømmelsesgrundlag.

Borgerrådgiveren den 6. maj 2013

Johan Busse
Borgerrådgiver

2. GENERELT OM INSPEKTIONEN

BAGGRUNDEN FOR BORGERRÅDGIVERENS INSPEKTIONSVIRKSOMHED

På mødet i Borgerrepræsentationen den 14. december 2006 blev det besluttet at udvide Borgerrådsgiverens kompetence fra 1. januar 2007 med adgang til at tage sager op til undersøgelse på eget initiativ (egen driftkompetence) (BR 565/06).

Beslutningen var en udmøntning af budgetaftalen for 2007 af 18. september 2006, hvori blandt andet følgende er anført:

”...

Uafhængigt tilsyn ved udvidelse af Borgerrådsgiverens kompetence

På baggrund af den fremførte kritik af forholdene på kommunale plejehjem ønsker parterne at sikre et uafhængigt tilsyn og behandling af klager over grove og væsentlige fejl på plejehjemsområdet og generelt i kommunen. Parterne er enige om pr. 1. januar 2007 at udvide Borgerrådsgiverens kompetence med en egen driftfunktion, således at borgerrådsgiveren – i lighed med Folketingets Ombudsmand – får adgang til at tage sager op af egen drift m.v. ...”

Udvidelsen indebærer adgang for Borgerrådsgiveren til at tage konkrete sager op på eget initiativ, når der må formodes at foreligge et principielt aspekt, eller såfremt der efter de foreliggende oplysninger må antages at være tale om grove eller væsentlige fejl. Endvidere indebærer kompetencen en adgang til at gennemføre generelle undersøgelser af udvalgte forvaltningsområder efter samråd med Borgerrådsgiverudvalget samt til som en stikprøvekontrol at foretage inspektion af institutioner eller virksomheder samt tjenestesteder, der hører under Borgerrepræsentationens virksomhed.

I beslutningsgrundlaget for udvidelsen af Borgerrådsgiverens kompetence med egen driftvirksomhed er anført, at ”inspektionerne vil blive gennemført som en stikprøvekontrol i en dybtgående form med efterfølgende udarbejdelse af en inspektionsrapport. Værdien af inspektionsvirksomheden ligger dels i en grundig undersøgelse af udvalgte institutioner og lign., dels i opfølgningen og vejledningen konkret og generelt i den efterfølgende inspektionsrapport.”

Borgerrådsgiverudvalget og Borgerrådsgiveren drøftede den 28. oktober 2011 en plan for udmøntningen af egen driftkompetencen i 2012 for så vidt angår syv generelle undersøgelser og seks inspektioner. På forslag fra Borgerrådsgiverudvalget indeholdt planen en inspektion af handicaptilgængelighed ved offentlige kommunale toiletter. Valget af nærmere undersøgelsestemaer, undersøgelsesernes genstand og den nærmere tilrettelæggelse er Borgerrådsgiverens eget, jf. nedenfor.

Borgerrådsgiverens generelle egen driftundersøgelser planlægges dels ud fra generelle kriterier som administrationsområdernes omfang, væsentlighed og betydning for borgerne samt repræsentativitet med henblik på at bidrage til generel vejledning, dels ud fra eventuelle konkrete indikatorer på utilfredsstillende forhold.

Denne undersøgelsesrapport er en udmøntning af udvidelsen af Borgerrådsgiverens opgaver og drøftelsen i Borgerrådsgiverudvalget.

FORLØB OG INDHOLD (METODE)

Borgerrådsgiverens inspektioner indledes med en varslings af inspektionen stilet til inspektionsstedet (institutionen, plejehjemmet, bostedet mv.) samt af forvaltningens direktion og eventuelle øvrige interessenter (tilsynsenheder, bruger- og pårørenderåd, ældreråd og lignende). Samtidig med varslingen, som normalt sker 4-6 uger før selve inspektionen, beder Borgerrådsgiveren inspektionsstedet om ved opslag at gøre beboere/brugere opmærksom på inspektionen med hen-

blik på, at disse kan få en samtale med Borgerrådgiveren og hans medarbejdere under inspektionen.

Borgerrådgiveren oplyser forud for inspektionen om de temaer, som danner grundlag for inspektionen.

Nogle inspektioner vil være meget omfattende, mens andre vil være målrettede mod nærmere udvalgte forhold. Dette er forudsat ved udvidelsen af Borgerrådgiverens kompetence, hvor det er anført, at "det vil være hensigtsmæssigt, at inspektionerne målrettes udvalgte temaer for at komme mere til bunds. Der kan f.eks. arbejdes med større inspektioner, der bredt omfatter relevante forhold, og mindre inspektioner, der omfatter færre forhold, som er udvalgt på baggrund af konkrete indikationer af behov for undersøgelse." (BR 565/06)

Borgerrådgiveren beder i forbindelse med varslingen om at få tilsendt forskelligt baggrundsmateriale vedrørende inspektionsstedet så som kort, skitser eller bygningstegninger, vedligeholdelsesplaner, husordener og andre interne regler, beskrivelser af institutionen mv., retningslinjer for eventuelle bruger- og pårørenderåd eller lignende, værdigrundlag og lignende skriftligt materiale.

På inspektionsdagen afholdes møder med inspektionsstedets ledelse og medarbejderrepræsentanter samt møder med eventuelle bruger- og pårørenderåd og lignende, som måtte ønske det.

Borgerrådgiveren foretager desuden en rundgang på inspektionsstedet efter Borgerrådgiverens nærmere valg. Rundgangen danner baggrund for beskrivelsen og vurderingen af inspektionsstedets fysiske rammer.

I nogle tilfælde kan Borgerrådgiveren på selve inspektionsdagen anmode om at låne udvalgt sagsmateriale, f.eks. vedrørende magtanvendelse, plejeplaner, handleplaner eller lignende med henblik på en nærmere undersøgelse.

Selve inspektionen er således udgangspunktet for Borgerrådgiverens indsamling af visuelle indtryk og konstateringer samt faktuelle oplysninger om inspektionsstedet og mere personlige opfattelser fra beboere, brugere og medarbejdere.

På baggrund af den informationsindsamling, som sker under selve inspektionen, udarbejder Borgerrådgiveren en foreløbig rapport, som sendes til forvaltningen med henblik på forvaltningens og inspektionsstedets eventuelle bemærkninger til rapportens faktiske oplysninger.

Den foreløbige rapport vil også indeholde de udtalelser (herunder kritik/henstilling), som Borgerrådgiveren forventer at komme med, men disse har netop en foreløbig karakter, eftersom faktuelle oplysninger i rapporten kan korrigeres gennem forvaltningens bemærkninger. Forvaltningen informeres således allerede på dette tidspunkt om det forventede udfald af undersøgelsen.

Efter modtagelse af forvaltningens eventuelle bemærkninger, indarbejder Borgerrådgiveren forvaltningens bemærkninger til de faktiske forhold og foretager eventuelle ændringer i undersøgelsens konklusioner, som disse måtte give anledning til. Borgerrådgiveren udarbejder på denne baggrund den endelige rapport. Rapporten er stilet til den involverede forvaltning og inspektionsstedet.

I nogle tilfælde kan den endelige rapport indeholde uafklarede spørgsmål eller af andre grunde kræve en opfølgning, f.eks. fordi Borgerrådgiveren har bedt om underretning om, hvad en henstilling giver anledning til. I disse tilfælde vil den endelige rapport følges op af en (eller flere) opfølgingsrapport(er), indtil alle forhold i inspektionen er afklaret.

REAKTIONSMIDLER OG BEDØMMELSESGRUNDLAG

Borgerrådgiveren har de samme reaktionsmidler som Folketingets Ombudsmand. Borgerrådgiveren kan således udtale kritik og komme med henstillinger til forvaltningen. Kritik er udtryk for en faglig vurdering af, at regler og retningslinjer mv. ikke er overholdt.

Borgerrådgiveren kan henstille til forvaltningen at ændre procedurer eller lignende på et givent område.

Derudover kan Borgerrådgiveren påpege mere generelle problemstillinger i sin årsberetning, som afgives til Borgerrepræsentationen.

Borgerrådgiveren har i forbindelse med sin egen driftvirksomhed lagt sig fast på en sproglig skala for graduering af kritikens alvorlighed. Skalaen omfatter konstateringer af, at noget er uheldigt, konstateringer af begåede fejl, at noget er beklageligt, meget beklageligt, kritisabelt, meget kritisabelt eller stærkt kritisabelt. Skalaen med bemærkninger er optrykt som bilag til denne rapport.

Bedømmelsesgrundlaget for Borgerrådgiveren er det samme som Folketingets Ombudsmands, nemlig skreven ret (herunder love, bekendtgørelser, cirkulærer og vejledninger), god forvaltningsskik samt overordnede humanitære og medmenneskelige betragtninger. Hertil kommer Københavns Kommunes værdigrundlag, kommunikationspolitik og andre politisk vedtagne retningslinjer. Borgerrådgiveren bestræber sig desuden på at anvende samme målestok for sine vurderinger som Folketingets Ombudsmand.

Borgerrådgiverens opgave er at undersøge, om kommunens forvaltninger og institutioner overholder gældende lovgivning, god forvaltningsskik, kommunens vedtagne politikker og beslutninger om serviceniveau og standard. Borgerrådgiveren har således ikke særligt til opgave at fremkomme med ros eller lignende tilkendegivelser om positive forhold.

Borgerrådgiverens rapporter om egen driftundersøgelser vil derfor ikke indeholde ros (i hvert fald ikke i videre omfang) og læseren bør notere sig, at fraværet af ros ikke er ensbetydende med at, Borgerrådgiveren alene har konstateret negative forhold i forbindelse med sin undersøgelse.

SKRIFTLIGE KILDER (MODTAGET DOKUMENTATION MV.)

Borgerrådgiveren varslede inspektionen af tilgængelighed ved offentlige kommunale toiletter ved brev af 5. oktober 2012 til Center for Renhold. Her var det bl.a. anført:

”...

Jeg beder om, at Center for Renhold i hvert fald 14 dage inden inspektionen fremsender følgende baggrundsmateriale vedrørende de pågældende toiletter:

- Oversigt over opførelsestidspunkt for toiletterne.
- Toilethandlingsplan(er) for Københavns Kommune samt oversigt over hvad, der er blevet gennemført derfra.
- Eventuelle målsætninger, retningslinjer eller lignende vedrørende handicaptilgængeligheden som måtte foreligge udover det, der gælder generelt for kommunen.
- Eventuelle kort, skitser eller bygningstegninger, vedligeholdelsesplaner, ombygningsplaner, herunder oversigter over allerede udførte ombygningsarbejder, ændret anvendelse af toiletterne samt byggeudgifterne herfor, herunder andet lignende skriftligt materiale vedrørende de pågældende toiletter, som Center for Renhold måtte være i besiddelse af.

Borgerrådgiveren går ud fra, at de pågældende toiletter er at betragte som bebyggelse og bygninger i byggelovens forstand. I det omfang Center for Renhold måtte have en anden opfattelse, skal Borgerrådgiveren venligst bede om, at Center for Renhold i hvert fald 14

dage inden inspektionen orienterer Borgerrådgiveren om, hvordan Center for Renhold betragter toiletterne i forhold til byggelovens anvendelsesområde.
...”

Borgerrådgiveren modtog den 12. november 2012 brev af samme dato fra Center for Renhold indeholdende materiale om DANFO-toiletter og AFA JCDcaux-toiletter. Desuden fremgår følgende af brevet:

”...

Opførelsetidspunkter for toiletter.

Toiletter med personale har eksisteret i ca. 100 år.

Toiletter uden personale: Vester Søgade i drift oktober 2012 – AFA JCDcaux

Kultorvet i drift august 2012 – DAN

Havnegade i drift 2009 – DANFO

Christianshavn Tov i drift juli 2012 - DANFO

Toilethandlingsplan.

Ifølge toilethandlingsplanen var ønsket 6 bemandede (dette er opfyldt) og 25 små handicapvenlige toiletenheder (vi har placeret 22 stk.).

Desuden havde vi penge til renovering af 4-5 støbejerns pissoirs.

Handicaptilgængeligheden.

Center for Renhold har i Budget 2013, fået 1,0 mio til renovering og forbedring af tilgængeligheden på handicaptoiletterne.

Toilet betragtning i forhold til byggeloven.

Center for Renhold ser toiletenhederne som en del af vores by udstyr (toiletenheder) og ikke en bygning.

Da vi ikke selv har været projektleder på Toilethandlingsplanen har vi heller ikke undersøgt reglerne til bunds.

...”

3. SAMMENFATNING

Denne rapport indeholder Borgerrådgiverens endelige vurderinger og bedømmelser i anledning af Borgerrådgiverens inspektion den 26. november 2012 af handicaptilgængeligheden ved seks forskellige offentlige kommunale toiletter. Toiletterne er AFA JCDecaux toilet ved Vester Søgade, 3 DANFO toiletter henholdsvis ved Kultorvet, Havnegade samt Torvegade samt de bemandede toiletter ved Israels Plads og Nyhavn.

Formålet med inspektionen er at vurdere handicaptilgængelighed.

Vurderingsgrundlaget for Borgerrådgiverens undersøgelse af toiletternes handicaptilgængelighed er byggelovgivningen, bygningsreglementer, FN's Handicapkonvention, herunder Dansk Standard samt Københavns Kommunes handicapstrategi- og politik.

Inspektionen viser, at i hvert fald handicaptolletterne generelt set i vid udstrækning er handicap-egnede, men at toiletterne på enkelte områder ikke overholder bygningsreglementerne.

Borgerrådgiveren har udtalt følgende vedrørende de enkelte toiletter:

AFA JCDECAUX TOILET

Toilettet opfylder ikke kravene i bygningsreglement 2010 om:

- Fri afstand på mindst 0,9 meter ved den side af wc'et, der vender bort fra håndvask,
- Friholdelse for fastmonteret inventar ved væggen ved siden af wc'et, der vender bort fra håndvasken,
- Placering af håndvask og wc på hver sin sammenstødende væg, samt
- to opklappelige armstøtter

Jeg finder det beklageligt, at toilettet ikke opfylder de pågældende krav i bygningsreglementet, da det efter min opfattelse gør toilettet mindre handicap-egnet.

DANFO TOILETTER (3)

Toiletterne opfylder ikke kravene i Bygningsreglement 2010 (og 2008) om:

- Frit manøvreareal (inden for toilettet) på mindst 150 cm fra toilettet til døren, samt
- Placering af håndvask og wc på hver sin sammenstødende væg

DANFO toilettet ved Havnegade opfylder som det eneste af de inspicerede DANFO toiletter ikke bygningsreglementets krav om dørtrinshøjde på maksimum 25mm.

Jeg finder det beklageligt, at toiletterne ikke opfylder de pågældende krav i bygningsreglementet, da det efter min opfattelse gør toiletterne mindre handicap-egnede.

BEMANDET TOILET VED ISRAELS PLADS

Toilettet er ikke handicap-egnet. Toilettet er etableret før byggelovens vedtagelse og er dermed ikke omfattet af tilgængelighedskravene i byggeloven og bygningsreglementerne.

Jeg har henstillet til forvaltningen, at der opsættes tydelig skiltning, som henviser til nærmeste handicaptilgængelige toilet.

Jeg har ingen yderligere bemærkninger hertil.

BEMANDET TOILET VED NYHAVN

Elevatoren opfylder ikke de vejledende krav i Dansk Standard DS:3028:2001 om:

- Elevatorstol med mindste bredde på 2,0 m
- Skråtstillet indvendigt betjeningspanel i en vinkel på 45 grader

Handicaptolettet opfylder ikke de vejledende krav i Dansk Standard DS:3028:2001 om:

- Forrum (passagen fra elevatordør til toilet-dør) med et areal på mindst 1,5 x 1,5 m fri af toilet-dørens opslagsareal
- Skridhæmmende gulvbelægning
- Frit manøvreareal på gulvarealet (inden på toilettet) på mindst 1,5 m i diameter,
- Mindst 1,5 afstand fra wc-forkant til modstående væg
- Friplads på ca. 0,6 m fra væggen bag håndvasken til håndvaskens forreste kant

Jeg påpeger elevatorens og handicaptollettets manglende opfyldelse af de vejledende krav i Dansk Standard. I forhold til elevatoren bemærker jeg dog, at det er min opfattelse, at kørestolsbrugere ikke har behov for sædvanlig vendeplads, da der er tale om en "gennemkørselselevator".

Jeg finder det beklageligt, at elevatoren kun kan tilkaldes til gadeplan, såfremt der først gives besked til medarbejderen på det bemandede toilet om at aktivere elevatoren. Dette udgør efter min opfattelse en væsentlig hindring i forhold til tilgængeligheden, idet denne praksis afskærer kørestolsbrugere og gangbesværede fra at få adgang til elevatoren og handicaptolettet ved egen hjælp.

HENSTILLING

Jeg har noteret mig, at der i budget 2013 er afsat 1 mio. kr. til renovering og forbedring af handicaptolletter. Jeg går ud fra, at mine bemærkninger vil indgå i kommunens vurdering af, hvilke tiltag der skal iværksættes i forbindelse med kommunens renovering og forbedring af handicaptolletter.

Jeg beder Teknik- og Miljøforvaltningen om at underrette mig nærmere om, hvilke tiltag der iværksættes, og hvilke toiletter dette angår.

For så vidt angår det bemandede toilet i Nyhavn har jeg dog fundet anledning til at henstille til Teknik- og Miljøforvaltningen at overveje, hvorvidt der kan iværksættes tiltag, så kørestolsbrugere og gangbesværede kan bruge elevatoren og dermed få adgang til toilettet ved egen hjælp. Jeg beder desuden om underretning om, hvad min henstilling vedrørende toilettet i Nyhavn giver anledning til.

Jeg har noteret mig TMF Ejendomsteams bemærkninger af 19. april 2013, hvor det fremgår, at rapportens bemærkninger vil indgå i vurderingen af, hvilke tiltag der skal iværksættes i forbindelse med renoveringen og forbedringen af handicaptolletterne. Jeg afventer en status på arbejdet fra TMF Ejendomssteam i slutningen af 2013.

4. GENERELT OM TILGÆNGELIGHED

BEDØMMELSESRUNDLAGET

Byggeslov og bygningsreglementer

Siden byggesloven fra 1975 (lov nr. 323 af 26. juni 1975) har der i loven været hjemmel til (via bygningsreglementer) at fastsætte tilgængelighedskrav med det formål at sikre, at bebyggelse kan benyttes af alle, også af personer, hvis bevægelses- og orienteringsevne er nedsat.

I bygningsreglementet fra 1977 blev der fastsat tilgængelighedskrav for boligbyggeri, bebyggelser som er offentligt tilgængelige, kontor og administrationsbygninger og erhvervslokaler, hvor handicappede har behov for at komme jævnligt, samt for biografteatre.

I de senere bygningsreglementer er der kommet yderligere krav, der generelt tilgodeser bygnings tilgængelighed.

Det er bestemmelserne i det gældende bygningsreglement, som skal overholdes ved opførelse af ny bebyggelse og tilbygning til bebyggelse, ved væsentlig ombygning af byggeri og/eller ved væsentlig ændring i benyttelse af bebyggelse. Bygningsreglementerne er ikke tillagt tilbagevirkende kraft.

Bygningsreglement 2008 trådte i kraft den 2. februar 2008. Bygningsreglement 2008 samler blandt andet bygningsreglementerne fra 1998, 1995 og de tilhørende tillæg i et samlet regelsæt. Bygningsreglement 2008 skærper endvidere på enkelte områder tilgængelighedskravene til bygninger mv. i forhold til bygningsreglementet fra 1995 (målfaste krav til toiletter i offentligt tilgængeligt nybyggeri samt kontor- og administrationsnybyggeri).

Bygningsreglement 2010 trådte i kraft den 30. juni 2010. Bygningsreglement 2010 er hovedsagligt en videreførelse af bygningsreglementet fra 2008 i relation til krav om tilgængelighed, men med tilførelse af informationskrav (for nye offentligt tilgængelige bygninger med en borgerrettet servicefunktion gælder krav om, at information om orientering i og brug af bygningen skal være letlæselig og letforståelig).

Ved lov om ændring af byggesloven (lov nr. 228 af 31/03/2001) blev det direkte tilføjet i lovens formålsbestemmelse, at det er et af lovens formål at fremme handicaptilgængelig indretning af bebyggelser.

I forarbejder til lov om ændring af byggesloven (Boligudvalget, L44 – Bilag 2) var ét af høringsemnerne: Inddragelse af handicaptilgængelighed i formålsbestemmelsen og bemyndigelser til at fastsætte bestemmelser om installation af tekniske hjælpemidler i bygninger og etablering af niveaufri adgang til konstruktioner og anlæg. I høringsresumeeet til lovforslaget fremgår bl.a. følgende (svar anført i kursiv):

“... ”

Dansk Handicapforbund foreslår, at bemyndigelsen til at fastsætte bestemmelser om niveaufri adgang til konstruktioner og anlæg også omfatter toiletmoduler.

Toiletbygninger, gadetoiletter og lignende er allerede omfattet af byggeslovgivningen, og spørgsmålet vedrører derfor ikke det aktuelle lovforslag

“... ”

Byggeslovens formål følger af lovens § 1 med følgende ordlyd:

”... ”

Denne lov har til formål:

at sikre, at bebyggelse udføres og indrettes således, at den frembyder tilfredsstillende tryghed i brand- og sikkerheds- og sundhedsmæssig henseende,
at sikre, at bebyggelse og ejendommens ubebyggede arealer får en tilfredsstillende kvalitet under hensyn til den tilsigtede brug og vedligeholdes forsvarligt,
at sikre, at byggeskader udbedres,
at fremme handicaptilgængelig indretning af bebyggelse,
at fremme arkitektonisk kvalitet i byggeriet,
at fremme foranstaltninger, der kan øge byggeriets produktivitet,
at fremme foranstaltninger, som kan modvirke unødvendigt ressourceforbrug i bebyggelser,
at fremme foranstaltninger, som kan modvirke unødvendigt råstofforbrug i bebyggelser ...”

Byggelovens anvendelsesområde følger af lovens § 2, stk. 1, med følgende ordlyd:

“...
Loven finder anvendelse ved:
a) opførelse af ny bebyggelse og tilbygning til bebyggelse,
b) ombygning af og andre forandringer i bebyggelse, som er væsentlige i forhold til bestemmelser i loven eller de i medfør af loven udfærdigede bestemmelser,
c) ændringer i benyttelse af bebyggelse, som er væsentlige i forhold til bestemmelser i loven eller de i medfør af loven udfærdigede bestemmelser,
d) nedrivning af bebyggelse,
e) ombygninger og andre forandringer i bestående bebyggelse, som har betydning for energiforbruget i bygningen.
...”

Lovens § 2, stk. 2 indeholder følgende definition på bebyggelse:

“...
Stk. 2. Ved bebyggelse forstås bygninger og mure samt andre faste konstruktioner og anlæg, når lovens anvendelse på de pågældende konstruktioner m.v. er begrundet i de hensyn, som loven tilsigter at varetage.
...”

Det daværende By- og Boligministerium anførte bl.a. i tidligere gældende vejledning om håndhævelse af byggelovgivningen og grænserne for dispensationskompetence, når det gælder bestemmelser om tilgængelighed, følgende:

“...
Byggelovgivningens krav gælder ved nybyggeri og ombygninger og andre forandringer i bebyggelser, som er væsentlige i forhold til lovgivningens bestemmelser [...]. Tilgængelighedskravene skal derfor eksempelvis overholdes ved opførelse og indretning af boliger - herunder enfamiliehuse -, fælleshuse, posthuse, biblioteker, kirker, rådhus og sygehuse, helseklinikker (læger, fysioterapeuter etc.), børneinstitutioner, uddannelsesinstitutioner, hoteller, restauranter og caféer, kontor- og administrationsbygninger, fabriksbygninger og andre erhvervslokaler som værksteder, pengeinstitutter, supermarkeder og butikker, biografer, teatre, museer og lignende bygninger til kulturelle formål. Kravene skal også sikres i forbindelse med opstilling af gadetoiletter eller anlæggelse af andre offentlige toiletfaciliteter.
...”

Erhvervs- og Byggestyrelsens vejledning til kommunerne om byggesagsbehandling af tilgængelighedsbestemmelser af oktober 2006 erstattede ovennævnte vejledning.

I 2. udgave af marts 2008 i Erhvervs- og Byggestyrelsens vejledning anføres i afsnit om ombygninger i offentligt tilgængeligt byggeri og erhvervsbyggeri til service og administration følgende:

”...

Offentligt tilgængelige bygninger skal forstås som bygninger, hvortil offentligheden eller andre, end de i bygningen beskæftigede, har adgang. Typiske eksempler på bygninger i denne kategori vil være hoteller, restauranter, biografer, teatre, udstillingsbygninger, biblioteker, rådhus, museer, kirker, institutioner, skoler, sundhedsklinikker, gymnasier, svømmehaller, idrætshaller og -anlæg mv.

Listen er ikke udtømmende. Der kan være andre typer af bygninger, som kommunen efter en konkret vurdering kan placere i denne kategori. Det afgørende er i den forbindelse, at der er tale om en bygning, hvortil offentligheden i et eller andet omfang har adgang ...”

FN's handicapkonvention

Danmark har underskrevet og ratificeret FN's handicapkonvention (med endelig ikrafttrædelse den 24. august 2009). Konventionen er retligt bindende for alle offentlige myndigheder i Danmark, som er forpligtiget til at sikre, at borgere med handicap kan nyde konventionens rettigheder.

Handicapkonventionens formål fremgår af konventionens artikel 1, 1. led, med følgende ordlyd:

”...

Formålet med denne konvention er at fremme, beskytte og sikre muligheden for, at alle personer med handicap fuldt ud kan nyde alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder på lige fod med andre, samt at fremme respekten for deres naturlige værdighed.

...”

Handicapkonventionens artikel 9 om tilgængelighed lyder bl.a. således:

”...

1. Med henblik på at gøre det muligt for personer med handicap at få et selvstændigt liv og deltage fuldt ud i alle livets forhold skal deltagerstaterne træffe passende foranstaltninger til at sikre, at personer med handicap på lige fod med andre har adgang til de fysiske omgivelser og transportmuligheder, den information og kommunikation, herunder informations- og kommunikationsteknologi og -systemer, og de øvrige faciliteter og tilbud, der er åbne for eller gives offentligheden, både i byområder og i landdistrikter. Disse foranstaltninger, som omfatter identifikation og afskaffelse af hindringer og barrierer for tilgængelighed, gælder bl.a. for:

a) bygninger, veje, transportmuligheder og andre indendørs og udendørs faciliteter, herunder skoler, boliger, sygehuse og andre sundhedsfaciliteter og arbejdspladser,

2. Deltagerstaterne skal ligeledes træffe passende foranstaltninger til:

b) at sikre, at private udbydere af faciliteter og tilbud, som er åbne for eller gives til offentligheden, tager hensyn til alle aspekter af tilgængelighed for personer med handicap,

d) at sørge for, at offentligt tilgængelige bygninger og andre faciliteter har skiltning med punktskrift og i letlæselige og letforståelige former,

...”

Handicapbegrebet

Det følger af FN's handicapkonventions præampel litra e, at:

“...
handicap er et begreb under udvikling, og at handicap er et resultat af samspillet mellem personer med funktionsnedsættelse og holdningsbestemte og omgivelsesmæssige barrierer, som hindrer dem i fuldt og effektivt at deltage i samfundslivet på lige fod med andre
...”

Det følger af FN's handicapkonvention artikel 1, at personer med handicap omfatter personer, der:

“...
har en langvarig fysisk, psykisk, intellektuel eller sensorisk funktionsnedsættelse, som i samspil med forskellige barrierer kan hindre dem i fuldt og effektivt at deltage i samfundslivet på lige fod med andre
...”

Dansk lovgivning indeholder ingen generel definition af handicapgruppen.

Humanitære og medmenneskelige betragtninger

Borgerrådgiverens grundlag for at bedømme et forhold er mere vidtgående, end hvad der efter forvaltningsretlig terminologi betegnes som ”gældende ret” (i dette tilfælde bygge Lovgivningen og FN's handicapkonvention).

Borgerrådgiveren har mulighed for at inddrage mere overordnede humanitære eller menneskelige betragtninger i grundlaget for bedømmelsen af et forhold. Borgerrådgiverens vurdering er i den forbindelse præget af krav om hensynsfuld og værdig behandling af borgerne. Den nævnte vurdering ligger på linje med Dansk Standard DS:3028:2001 – tilgængelighed for alle.

Dansk Standard er en ikke retligt bindende vejledning, som indeholder krav til tilgængelighed. Standarden trådte i kraft den 1. september 2001 og er udarbejdet af Dansk Standard i samarbejde med blandt andet det daværende By- og Boligministerium samt handicaporganisationer og under inddragelse af Statens Byggeforskningsinstituts anbefalinger.

Københavns Kommunes Handicapstrategi

Københavns Borgerrepræsentation traf den 18. september 2003 beslutning om udarbejdelse af en handicappolitik for Københavns Kommune. Københavns Borgerrepræsentation besluttede den 9. september 2004 (BR 399/04) en strategi for handicappolitikken, herunder visioner og mål. Den 2. juni 2005 besluttede Københavns Borgerrepræsentation blandt andet, at de enkelte forvaltninger skulle udarbejde handleplaner for opfyldelsen af politikken visioner og målsætninger (BR 336/05).

”...

Indledning

Københavns Kommunes handicappolitik tager udgangspunkt i Københavns Kommunes værdigrundlag og FN's standardregler om Lige Muligheder for Handicappede. Med dette ønskes det synliggjort, at Københavns Kommunes værdigrundlag gælder for alle borgere.

Handicappolitikken skal således medvirke til at fremhæve handicapaspektet i kommunens service og udvikling.

Vision

Københavns Kommune møder alle borgere – herunder handicappede med respekt, ligestilling, dialog og tillid. Københavns Kommunes vision er, at handicappede – borgere

med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse eller som er hæmmede i deres møde med samfundet – sikres samme rettigheder og vilkår som andre ved i videst muligt omfang at kunne tage ansvar for eget liv, at have valgmuligheder og indflydelse på kommunen og dens serviceydelser samt at have muligheder for at leve et godt, sundt og indholdsrigt liv på egne præmisser med nødvendig støtte. Københavns Kommune ønsker, at borgere, der føler sig hæmmet på grund af deres handicap, får mulighed for at deltage i og bidrage til samfundslivet på lige fod med andre.

Forudsætningen for at alle kan deltage og bidrage ligeværdigt i samfundslivet er, at de fysiske omgivelser er udformet ud fra en universel tankegang om tilgængelighed for alle og respekt for forskellighed. Handicapaspektet skal derfor inddrages i kommunens planlægning på alle politikområder, lige muligheder og tilgængelighed indtænkes og sikres i forhold til fysiske omgivelser og adgang til undervisning, oplysning, kultur, arbejde, kommunikation og deltagelse i den demokratiske proces.

Målsætninger

I. Individuel støtte og helhedssyn i kommunens serviceydelser

Handicappede skal sikres lige muligheder. Det opnås blandt andet gennem kompensation for handicap ved behandling, revalidering og andre støtteforanstaltninger. Kommunens service skal respektere og understøtte de forskellige behov, vilkår og ønsker, borgere med handicap har. Den enkelte handicappede skal være i centrum, og tilbud og indsats skal ske ud fra et helhedssyn, hvor indsatsen koordineres i forhold til den enkelte handicappede og de øvrige samarbejdspartnere, den handicappedes familie og netværk. I udviklingen af kommunens service skal der blandt andet rettes fokus på at sikre handicappede børns vilkår og udviklingsmuligheder. Der skal være gode pasnings-, uddannelses-, fritids- og behandlingstilbud, der kan sikre, at de i størst muligt omfang kan tage ansvar for sig selv som voksne.

II. Tilgængelige byrum og boliger for alle

København skal være en tilgængelig by for alle. Kommunen skal arbejde for, at alle kan færdes trygt, sikkert og på uafhængig vis, samt for at der ikke skabes nye fysiske barrierer for den menneskelige mobilitet i byens rum. Samtidig skal der arbejdes for en løbende forbedring af den nuværende tilgængelighed i byen samt af adgangen til transportnettet. Byens rum omhandler gader, torve, kommunens servicetilbud pladser og parker herunder natur-områder, strande og legepladser.

Byens borgere skal kunne bo trygt, sikkert og bekvemt. Københavns Kommune vil arbejde for tilgængelighed til boliger, butikker og andre private og offentlige bygninger i kraft af sine roller som myndighed, ejer og bygherre. Ved offentlige møder afholdt af Københavns Kommune skal handicappedes tilgængelighed sikres.

...”

Københavns Kommunes handicappolitik

Københavns Borgerrepræsentation vedtog den 10. december 2009 at igangsætte udarbejdelse af en ny handicappolitik for København. Socialudvalget besluttede på møde den 8. december 2010 at godkende indstilling til Københavns Kommunes Handicappolitik 2011-2017.

Københavns Kommunes Handicappolitik blev vedtaget af Borgerrepræsentationen den 27. januar 2011. Handicappolitikken gælder for perioden 2011-2017. Heraf fremgår det blandt andet:

”...

3. Målsætninger for Københavns Kommune

3.1.6 Tilgængelighed

Uddrag fra FN-konventionens artikel 9:

Kommunen skal træffe passende foranstaltninger til at sikre, at personer med handicap på lige fod med andre har adgang til de fysiske omgivelser og transportmuligheder, den information og kommunikation, herunder informations- og kommunikationsteknolo-

gi og – systemer, og de øvrige faciliteter og tilbud, der er åbne for eller gives til offentligheden...

Tilgængelighed ved nybyggeri, ombygning og offentlige arealer

Københavns Kommune har ikke hjemmel til at påtvinge tilgængelighed i ombygning, men der skal fortsat rettes fokus på at henstille til forbedring af tilgængeligheden. Ved nybyggeri stiller Bygningsreglementet i vidt omfang krav til tilgængeligheden, men her er fokus på udearealerne også vigtigt.

København skal desuden være en tilgængelig by for alle. Kommunen skal arbejde for, at alle kan færdes trygt, sikkert og på uafhængig vis. Københavns Kommune vil arbejde for tilgængelighed til boliger, butikker og andre private og offentlige bygninger i kraft af sine roller som myndighed, ejer og byherre.

Endelig vil Københavns Kommune arbejde for at blive en "tilgængelig turistby". Det vil også sige for turister med tilgængelighedshandicap.

København vil derfor:

- Rette fokus på forbedring af tilgængelighed i ombygningssager således, at der ikke skabes fysiske barrierer for den menneskelige mobilitet.
 - Arbejde for, at der ikke skabes nye fysiske barrierer for den menneskelige mobilitet i byens rum.
 - Prioritere, at indendørs og udendørsarealer i alt nybyggeri bliver tilgængeligt for alle beboere.
 - Arbejde for en løbende forbedring af den nuværende tilgængelighed i byen. Byens rum omhandler gader, torve, kommunens servicetilbud, pladser og parker herunder naturområder, strande og legepladser.
 - Prioritere, at der formidles information til turister om, hvad Københavns Kommune gør for tilgængeligheden i byen.
- ..."

5. DE FYSISKE RAMMER

I. AFA JCDECAUX TOILET – VESTER SØGADE

Det inspicerede AFA JCDecaux toilet er beliggende på Vester Søgade ved Gammel Kongevej 5, 1610 København. Toilettet er præfabrikeret og af typen COX Model Universally accessible Superloo. Toilettet blev sat i drift i oktober 2012. Der er ikke etableret handicapparkeringspladser på Vester Søgade.

Illustration 1 - Toilettet set udefra

Det er min opfattelse, at toilettet er at betragte som bebyggelse i byggelovens forstand, jf. byggelovens § 2. Jeg lægger vægt på ordlyden i byggelovens § 2, stk. 2, og det anførte om gadetoiletter i forarbejderne til lov om ændring af byggeloven (lov nr. 228 af 31/03/2001), herunder det beskrevne om gadetoiletter og anlæggelse af andre offentlige toiletfaciliteter i vejledningen fra By- og Boligministeriet samt definitionen af offentligt tilgængelige bygninger i vejledningen fra Erhvervs- og Byggestyrelsen.

Jeg formoder, at toilettet er blevet etableret i 2012. Toilettet er dermed efter min opfattelse direkte omfattet af tilgængelighedsreglerne i Bygningsreglement 2010.

I Bygningsreglement 2010, pkt. 3.2. 3.2 Adgangsforhold / Tilgængelighed 3.2.1 Generelt, fremgår bl.a. følgende tilgængelighedskrav:

“... ”

Stk. 3

I offentligt tilgængelige bygninger, der har en borgerrettet servicefunktion, skal væsentlig information om orientering i og brug af bygningen være letlæselig og letforståelig.

Stk. 4

Døre skal have en fri passagebredde på mindst 0,77 m. Åbner døren imod personen, skal der være mindst 0,5 m ved siden af døren modsat dens hængselside. Højden af dørtrin må højst være 25 mm...”

AFA JCDecaux toiletten har letlæselig og letforståelig skiltning, herunder informationstavle og punktskrift, som orienterer om toiletten samt brugen af den. Inde på toiletten er der lydinformation og alarmknap. Toiletten har automatisk skydedør, som blev målt til en 88 cm i fri passagebredde. Dørtrinnet blev målt til under 25 mm.

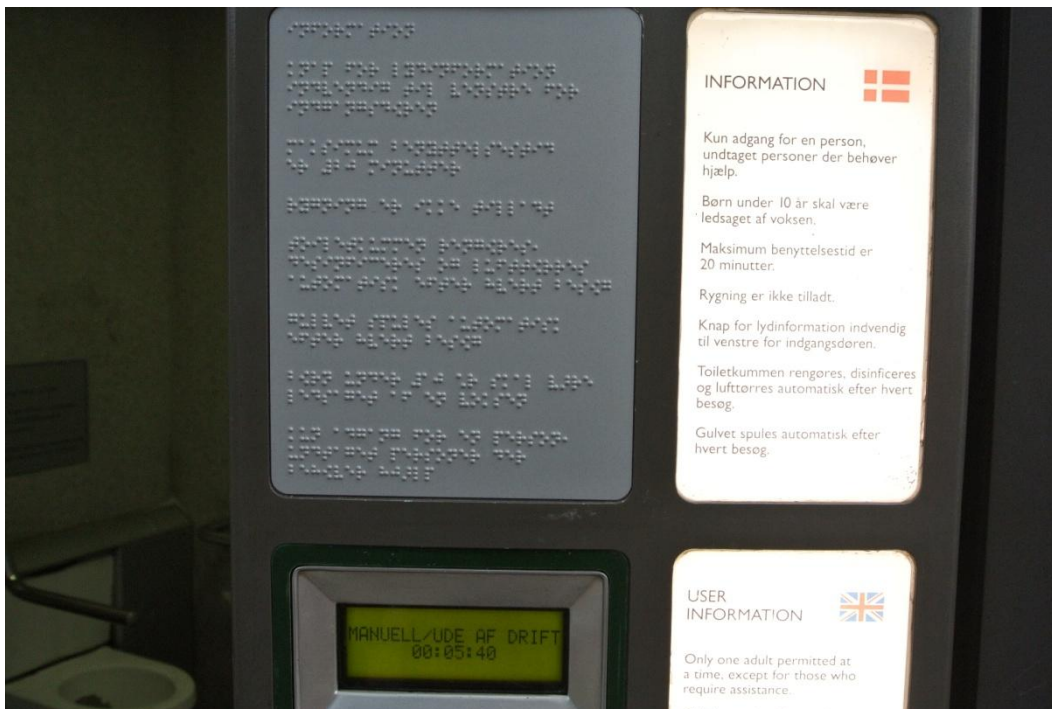

Illustration 2 – Informationstavle og punktskrift

I Bygningsreglement 2010, pkt. 3.4 Andre bygninger end beboelsesbygninger 3.4.1 Generelt fremgår bl.a. følgende:

”...

Stk. 5

På de etager i en bygning, hvor der indrettes wc-rum, som er offentligt tilgængelige eller er til brug for andre personer end de i bygningen beskæftigede, skal mindst et af disse rum overholde kravene i nr. 1-8. Mindst et wc-rum, som er indrettet efter nr. 1-8, skal indrettes i stueetagen eller andre etager med adgang via elevator, lift eller lignende.

- 1) Den fri passagebredde i dør til wc-rum skal være mindst 0,77 m.
 - 2) Håndvask og wc skal placeres over et hjørne på hver sin sammenstødende væg, så håndvask kan nås af person siddende på wc.
 - 3) Der skal være en fri afstand på mindst 0,9 m ved den side af wc, der vender bort fra håndvask. Væggen ved siden af wc'et, der vender bort fra håndvasken, skal friholdes fra fastmonteret inventar.
 - 4) Der skal være et frit manøvreareal med en diameter på 1,5 m foran wc'et og fri af dørens opslagsareal.
 - 5) Toiletsæde skal placeres i en højde på 48 cm.
 - 6) Der skal være opklappelige armstøtter i højde 0,8 m på begge sider af wc.
 - 7) Håndvask skal placeres i en højde på ca. 0,8 m, med afløb under vask trukket tilbage.
- ...”

Håndvask og wc er ikke placeret på hver sin sammenstødende væg. Der er ikke en fri afstand på mindst 0,9 meter ved den side af wc'et, der vender bort fra håndvask. Væggen ved siden af wc'et, der vender bort fra håndvasken, er ikke friholdt for fastmonteret inventar. Manøvrearealet foran wc'et og fri af skydedøren blev målt til 1,5 m. Toiletkummen blev målt til 48 cm. På hver side af toiletkummen var monteret armstøtter, der blev målt til 80 cm fra gulv til armstøtte. Det var kun den ene af armstøtterne, som var opklappelig.

Illustration 3 – Håndvask til venstre, wc og armstøtter

Håndvasken blev målt til 65 cm fra gulv til nederste kummekant og målt til ca. 80 cm fra gulv til øverste kummekant. Håndvaskens afløb er trukket tilbage

Illustration 4 – Håndvask og håndstøtte

Under inspektionen oplyste en medarbejder fra Teknik- og Miljøforvaltningen, at der i budget 2012 er blevet afsat 1 mio. kr. i drift i 2013 til renovering og forbedring af offentlige handicaptolletter.

SAMMENFATNING – AFA JCDECAUX TOILET – VESTER SØGADE

AFA JCDeaux toilettet opfylder ikke kravet i Bygningsreglement 2010 om, at væggen ved siden af wc'et, der vender bort fra håndvasken, skal være friholdt for fastmonteret inventar, samt kravet om to opklåpelige armstøtter, hvilket jeg finder beklageligt.

Toilettet opfylder ikke kravet i bygningsreglementet om, at håndvask og wc skal være placeret på hver sin sammenstødende væg, hvilket jeg finder beklageligt. Placeringen af wc'et og håndvasken kan efter min opfattelse gøre det vanskeligt at nå håndvasken fra toilettet, uden at kørestolsbrugeren manøvrerer kørestolen hen til håndvasken.

Toilettet opfylder ikke kravet i bygningsreglement 2010 om fri afstand på mindst 0,9 meter ved den side af wc'et, der vender bort fra håndvasken, hvilket jeg finder beklageligt. Dette forhold kan efter min opfattelse gøre det vanskeligt for en kørestolsbruger at manøvrere kørestolen hen til toilettet, og i det hele taget gøre det vanskeligt for kørestolsbrugere at bruge toilettet.

Manglende handicapparkering kan efter min opfattelse vanskeliggøre tilgængeligheden til toilettet for kørestolsbrugere i bil.

Jeg har noteret mig, at der i budget 2013 er blevet afsat 1 mio. kr. til renovering og forbedring af kommunens handicaptolletter. Jeg går ud fra, at mine bemærkninger vil indgå i kommunens vurdering af, hvilke tiltag der skal iværksættes i den forbindelse.

Jeg beder Teknik- og Miljøforvaltningen om at underrette mig nærmere om, hvilke tiltag der iværksættes, og hvilke toiletter dette angår.

2. DANFO TOILET - KULTORVET

Det inspicerede DANFO toilet er beliggende på Kultorvet 5, 1175 København. Toilettet er præfabrikeret og af typen DANFO Tetragon offentligt toilet. Toilettet blev sat i drift i august 2012. Området ved Kultorvet er gågade.

Illustration 5 – DANFO toilettet set udefra

Det er min opfattelse, at toilettet er at betragte som bebyggelse i byggelovens forstand, jf. byggelovens § 2 (jf. mine bemærkninger i afsnittet om AFA JCDecaux toilettet).

Jeg formoder, at toilettet er blevet etableret i 2012. Toilettet er dermed efter min opfattelse direkte omfattet af Bygningsreglement 2010.

Toilettet skal opfylde kravene i Bygningsreglement 2010, pkt. 3.2. 3.2 Adgangsforhold / Tilgængelighed 3.2.1. (Kravene er gengivet i afsnit om AFA JCDecaux toilettet).

DANFO toilettet har letlæselig og forståelig skiltning, herunder punktskrift ved håndvasken inde på toilettet. Toilettet har automatisk dør, som blev målt til 82 cm i fri passagebredde. Dørtrinnet blev målt til under 25mm.

Illustration 6 – Information uden for toilettet

Illustration 7 – Skiltning og punktskrift ved håndvask

Toilettet skal opfylde kravene i Bygningsreglement 2010, pkt. 3.4, Andre bygninger end beboelsesbygninger 3.4.1 Generelt (Kravene er gengivet i afsnit om AFA JCDcaux toilettet).

Håndvask og wc er ikke placeret på hver sin sammenstødende væg. Der er en fri afstand på 92 cm ved den væg ved siden af wc'et, der vender bort fra håndvasken. På væggen ved siden af wc'et, der vender bort fra håndvasken, er der monteret en metalboks. Manøvrearealet foran wc'et blev

målt til over 150 cm, mens manøvrearealet målt fra toiletkummen til toiledøren var 133 cm. Toiletkummen blev målt til 48 cm. På hver side af toiletkummen var monteret armstøtter, der blev målt til 80 cm fra gulv til øverste armstøtte. Begge armstøtter er opklappelige.

Illustration 8 – Metalboks, toilet, armstøtter og håndvask

Håndvasken blev målt til 80 cm fra gulv til øverste kummekant. Håndvaskens afløb er trukket tilbage.

Illustration 9 – Håndvask

SAMMENFATNING – DANFO TOILET - KULTORVET

DANFO toilettet opfylder ikke kravet i Bygningsreglement 2010 om, at der skal være frit manøvreareal på mindst 150 cm fra toilettet til døren, hvilket jeg finder beklageligt. Manøvrearealet på under 150 cm kan efter min opfattelse vanskeliggøre manøvreren af kørestol inde på toilettet, når toiletdøren er lukket.

DANFO toilettet opfylder ikke kravet i Bygningsreglement 2010 om, at håndvask og wc skal være placeret på hver sin sammenstødende væg, hvilket jeg finder beklageligt. Placeringen af wc'et og håndvasken kan efter min opfattelse gøre det meget vanskeligt at nå håndvasken fra wc'et. Kørestolsbrugere har ikke mulighed for at vaske hænder efter brug af toilettet, medmindre kørestolsbrugeren (uden håndvask) manøvrerer kørestolen hen til håndvasken.

Jeg har noteret mig, at der i budget 2013 er blevet afsat 1 mio. kr. til renovering og forbedring af kommunens handicaptolletter. Jeg går ud fra, at mine bemærkninger vil indgå i kommunens vurdering af, hvilke tiltag der skal iværksættes i den forbindelse.

Jeg beder Teknik- og Miljøforvaltningen om at underrette mig nærmere om, hvilke tiltag der iværksættes, og hvilke toiletter dette angår.

3. DANFO TOILET - HAVNEGADE

Det inspicerede DANFO toilet er beliggende på Havnegade 27, 1058 København. Toilettet er præfabrikeret og af modellen Tetragon offentligt toilet. Toilettet er identisk med DANFO toiletet ved Kultorvet. Toilettet blev sat i drift i 2009. Der er ikke etableret handicapparkering ved Havnegade.

Illustration 10 – Toilettet set udefra

Det er min opfattelse, at toilettet er at betragte som bebyggelse i byggelovens forstand, jf. byggelovens § 2 (jf. mine bemærkninger i afsnittet om AFA JCDecaux toilettet).

Jeg formoder, at toilettet er etableret i 2009. Toilettet er dermed efter min opfattelse direkte omfattet af Bygningsreglement 2008.

Bygningsreglement 2008 indeholder samme tilgængelighedskrav som Bygningsreglement 2010, men i Bygningsreglement 2008 gælder ingen informationskrav om letlæselig og letforståelig orientering i og brug af bygningen.

Dørtrinnet blev målt til 4 cm.

Illustration 11 – Dørtrin til toilettet

SAMMENFATNING – DANFO TOILET - HAVNEGADE

Dørtrinnet til toilettet ved Havnegade er i strid med kravet i Bygningsreglement 2008 om dørtrinshøjde på maksimum 25mm, hvilket jeg finder beklageligt. Højden på trinnet kan efter min opfattelse vanskeliggøre, at kørestolsbrugere ved egen hjælp kan manøvre kørestolen ind på toilettet.

Herudover lider toilettet af de samme mangler i forhold til opfyldelse af tilgængelighedskrav som DANFO toilettet ved Kulturvet. Jeg henviser til mine bemærkninger ovenfor i afsnittet om DANFO toilettet ved Kulturvet.

Jeg bemærker, at manglende handicapparkering vanskeliggør tilgængeligheden til handicaptoliet for kørestolsbrugere i bil.

4. DANFO TOILET – CHRISTIANSHAVNS TORV

Det inspicerede DANFO toilet er beliggende på Torvegade 48, 1400 København. Toilettet er præfabrikeret og af modellen Tetragon offentligt toilet. Toilettet er identisk med DANFO toiletet ved Kultorvet. Toilettet blev sat i drift i juli 2012. Der er ikke etableret handicapparkering ved Torvegade.

Illustration 12 – Toilettet set udefra

Det er min opfattelse, at toilettet er at betragte som bebyggelse i byggelovens forstand, jf. byggelovens § 2 (jf. mine bemærkninger i afsnittet om AFA JCDcaux toilettet). Jeg formoder, at toilettet er blevet etableret i 2012. Toilettet er dermed efter min opfattelse direkte omfattet af bygningsreglementet 2010. Toilettet lider af de samme mangler i forhold til opfyldelse af tilgængelighedskrav som DANFO toilettet ved Kultorvet. Jeg henviser til mine bemærkninger i afsnittet om DANFO toilettet ved Kultorvet.

5. BEMANDET TOILET – ISRAELS PLADS

Det inspicerede toilet er beliggende på Frederiksborggade 21, 1360 København K. Toilettet er etableret under gadeplan og har efter det oplyste eksisteret i ca. 100 år. Der kan kun opnås adgang til toilettet via trapper. Der er ikke etableret elevator eller trappelift. Toilettet er ikke handicapegnet.

Illustration 13 – Toilettet set udefra

Illustration 14 – Adgang til toilettet via trapper

Toilettet er etableret før byggelovens vedtagelse og er dermed ikke omfattet af tilgængelighedskravene i byggeloven og bygningsreglementerne.

Jeg foretager derfor ikke yderligere.

Jeg bemærker, at der er etableret handicaptoilet under Torvehallerne på Israels Plads, og at der kommer til at være et handicaptoilet ved den Ny Nørreport (Nørreport Station). Jeg henstiller til forvaltningen, at der opsættes tydelig skiltning, som henviser til nærmeste handikaptilgængelige toilet. Jeg beder om underretning om, hvad min henstilling giver anledning til.

6. BEMANDET TOILET – NYHAVN

Det inspicerede toilet er beliggende ved Nyhavn 1F, 1051 København. Toilettet har 4 dametoiletter og 1 handicaptoilet (for damer og mænd). Toiletterne er etableret under gadeplan, og har efter det oplyste eksisteret i ca. 100 år. Handicappede kan få adgang til toilettet via en elevator fra gadeplan.

Illustration 15 – Toilettet

Toilettet er etableret før byggelovens vedtagelse og er dermed ikke omfattet af tilgængelighedskrav i byggeloven og bygningsreglementer. Jeg har vurderet tilgængeligheden på baggrund af de vejledende krav i Dansk Standard DS 3028:2001 – Tilgængelighed for alle.

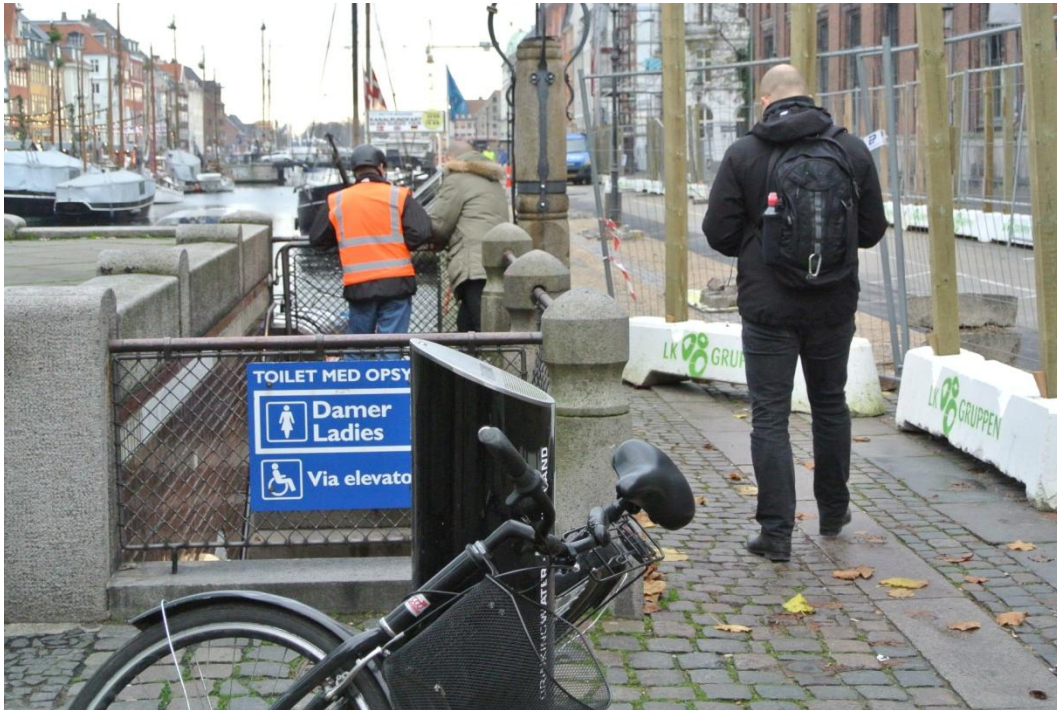

Illustration 16 – Skiltning og nedgang til toilettet

Dansk Standard DS 3028:2001 – Tilgængelighed for alle, pkt. 4.2.4. indeholder følgende vejledende krav om orientering:

”...

Der skal gives klar og fyldestgørende orientering om adgangsforholdene.

For at opfylde ovenstående krav skal:

- Skilte og orienteringsoversigter placeres tilgængeligt uden for gangarealet og således at alle får mulighed for at opfatte skiltene informationer.
- orienterings- og signalskilte være lette at forstå og lokalisere
- kendte symboler og hævdede begreber anvendes
- skilte med flere budskaber holde de enkelte budskaber klart adskilt
- typografien passe til læseafstanden, og den typografiske udformning tilgodesynshandicappede og orienteringshæmmede
- skilte have en god kontrast mellem tekst og baggrundsfarve

...”

Skiltets højde blev målt til ca. 100 cm. Skiltet har kendt handicapsymbol, og de forskellige informationer på skiltet er adskilt fra hinanden. Skriftstørrelsen blev målt til ca. 15 cm. Symbolerne blev målt til ca. 20 cm i højden. Der er kontrast mellem tekst og baggrundsfarve.

Illustration 17 – Elevatoren i gadeplan

Dansk Standard DS 3028:2001 – Tilgængelighed for alle, pkt. 4.4.8 indeholder følgende vejledende krav til indretning af elevatorer, der er velegnet til brug for handicappede:

”...

Elevatorkapaciteten skal passe til den art og det omfang, som transportbehovet i bygningen har.

For at opfylde ovenstående krav skal:

- elevatorstolen være mindst 2,0 m bred og 1,4 m dyb
- elevatordøren placeres i elevatorstolens bredeste side
- elevatordøren have en fri indgangsbredde på mindst 0,9 m. Elevatorens døre skal ved stop åbne automatisk
- betjeningspanelet i elevatorstolen sidde vandret 0,9-1,2 m over gulvhøjde og mindst 0,5 m fra et hjørne. Panelet skal være skrånstillet 45 grader. Betjeningsknapper skal være ophøjede, og det skal kunne høres eller føles, når de aktiveres. Tekst og tal skal udformet i relief og anbringes så nær på knapperne som muligt, men ikke på knapperne
- det udvendige betjeningspanel placeres på bygningens væg (ikke i dørfalsen) i umiddelbar nærhed af elevatordøren. Betjeningsknapper skal være ophøjede, og det skal kunne høres eller ses, når de aktiveres. Tekst og tal skal være udformet i relief og være placeret så nær knapperne som muligt
- aktivering af elevatoren ske ved let tryk
- elevatoren stoppe nøjagtig inden for +/- 10 mm
- foran elevatordøre være et frit areal på mindst 1,5 x 1,5 m med god belysning
- elevatorstolen være forsynet med god belysning, der ikke blænder
- afstand til nedadgående trappeløb være mindst 2,0 m.”

...”

Elevatorstolen blev målt til 89 cm i bredde og 156 cm i dybde. Elevatordøren har en fri indgangsbredde på mindst 90 cm. Elevatordøren åbner automatisk ved stop.

Det indvendige betjeningspanel i elevatorstolen blev målt til 100 cm over gulvhøjde, og det er placeret mindst 50 cm fra et hjørne i elevatoren. Betjeningspanelet er placeret lodret i en fordybning i væggen. Betjeningsknapperne er ophøjede, og det kan føles, når de bliver aktiveret (knapperne aktiveres ved et let tryk). Tekst og tal er udformet i relief over knapperne.

Det udvendige betjeningspanel er placeret på venstre metalstolpe foran elevatoren. Knappen på det udvendige betjeningspanel er ophøjet, og det kan føles, når den bliver aktiveret (knappen aktiveres ved et let tryk). Det kan ikke høres eller ses, når knappen er aktiveret. Tekst og tal er udformet i relief over knappen

Elevatoren stopper nøjagtigt inden for +/- 10mm. Foran elevatordøren (foran de to jernstolper) er der et frit areal over 1,5 x 1,5 m. Tre lamper over elevatordøren belyser arealet foran elevatoren i gadeplan. Elevatorstolen er forsynet med indvendig belysning.

Afstanden fra elevatoren til trapperne for nedgang til toilettet er over 2 m.

På tidspunktet for inspektionen var det ikke muligt at tilkalde elevatorstolen til gadeplan via tryk på den udvendige betjeningsknap (elevatorstolen befandt sig ved toiletplan). Medarbejderen på det bemandede toilet oplyste, at der er problemer med vand i elevatorskakten, som flyder ud på toiletarealet, når elevatoren kører fra gadeplan til toiletplan, og at elevatoren derfor er deaktiveret. Medarbejderen oplyste, at elevatoren først bliver aktiveret – og først kan tilkaldes fra gadeplan – når medarbejdere på det bemandede toilet får besked om, at elevatoren skal bruges af handicappede eller gangbesværede.

Dansk Standard DS 3028:2001 – Tilgængelighed for alle – pkt. 4.4.11. indeholder følgende krav om gulvbelægning:

”...
Gulvbelægning på ramper, i elevatorstol og på trapper skal være plan, fast og skridhæmmende.
...”

Elevatorstolens gulvbelægning er skridhæmmende.

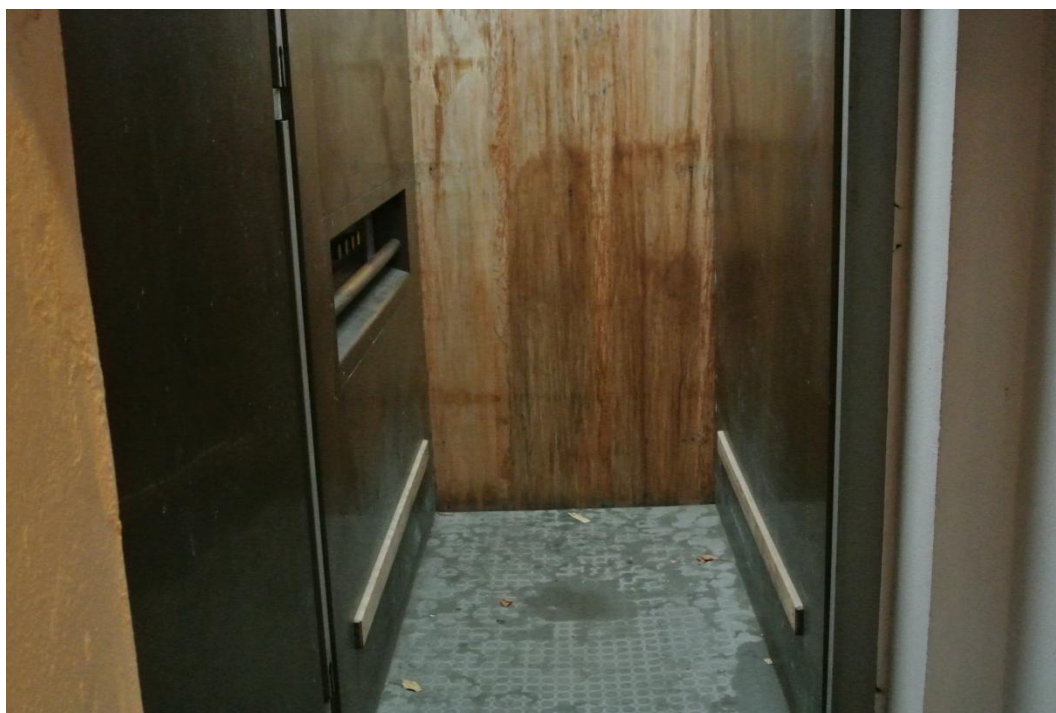

Illustration 18 – Elevatorstolens gulvbelægning

Dansk Standard DS 3028:2001 – Tilgængelighed for alle – pkt. 4.5. indeholder følgende vejledende krav til toiletter:

”...

I bygninger, der er åbne for publikum skal mindst ét toilet i hvert toiletanlæg og mindst ét toilet på etager, hvor der er indrettet toilet, være brugbare for personer i kørestol. Toiletter i overnatningsrum skal være brugbare for personer i kørestol.

For at opfylde ovenstående krav skal:

- et eventuelt forrum have en sådan størrelse, udformning og døropslag, som gør færden i kørestol mulig, dvs. mindst 1,5 x 1,5 m fri af dørens opslagsareal
- den frie åbning i døren være mindst 0,77 m.
- dørtrin og niveauspring til tilstødende rum være mindre end 25mm
- døre være udadgående eller skydedøre
- løste døre i nødstilfælde kunne åbnes udefra med nøgle eller lignende
- gulvarealet have et frit manøvreareal på mindst 1,5 m i diameter. Affaldsbeholdere, pusleborde og andet inventar skal holdes uden for manøvrearealer
- gulvbelægningen være skridhæmmende
- gulvafløb placeres uden for gang- og manøvrearealer
- gulve have fald mod afløb for at undgå, at der står vand på gulvet. Faldet skal være mindre end 1:40 (25 mm niveauforskel pr. meter)
- armstøtter og håndgreb opsættes. Armstøtter, der skal være opklappelige, skal placeres på begge sider af wc med en indbyrdes afstand på 0,6 m i en højde på 0,8. Papirholder skal placeres forrest på en af armstøtterne
- wc placeres med mindst 0,9 m fri plads på den ene side og mindst 1,5 m fra forkant til modstående væg eller installationer
- håndvask med rindende vand kunne nås af person siddende på wc
- wc have en højde på 0,48-0,9 m fra gulv til overkant af sæde og placeres med forkant 0,8 m fra bagvæg
- håndvaske have en flad forkant, som underarmen kan hvile på
- håndvask fastgøres til væg, således at en gangbesværet kan støtte sig til den. Dens overkant skal placeres 0,78-0,8 m over gulv
- afløbsrør og vandrør trækkes tilbage, så der er plads for siddende. Afstand fra væg til håndvaskens forreste skan skal være så stor, at en kørestolsbrugers fødder og fodstykke kan komme helt ind under håndvasken, dvs. at der skal være en fri plads på ca. 0,6 m
- håndklæder, servieautomat eller anden tørremulighed anbringes inden for rækkevidde af såvel stående som siddende, der befinder sig foran håndvasken eller sidder på wc'et
- sæbeholdere, håndklæder, shaverstik mv. have en betjeningshøjde på 0,9-1,2 m over gulv
- spejl kunne benyttes af såvel stående som siddende, dvs. række fra 0,9 til 1,9 m over gulv
- vandhaner være lette at betjene
- vinduesgreb kunne nås fra kørestol og anbringes højst 1,2 m over gulv
- knage placeres på dørens inderside 1,2 m over gulv
- kontakter anbringes ved indgangsdør 0,9-1,2 m over gulv.

...”

På tidspunktet for inspektionen var toiledøren til handicaptoiletet låst, selvom toilettet ikke var i brug. Medarbejderen fra det bemandede toilet oplyste, at toiledøren først låses op, når toilettet skal bruges.

Illustration 19 – toiledør til handicaptollet

I passagen mellem elevatordøren og handicaptollette er der ikke et frit døropslagsareal på mindst 1,5x 1,5 m. Gulvarealet på toilettet er niveaufrit.

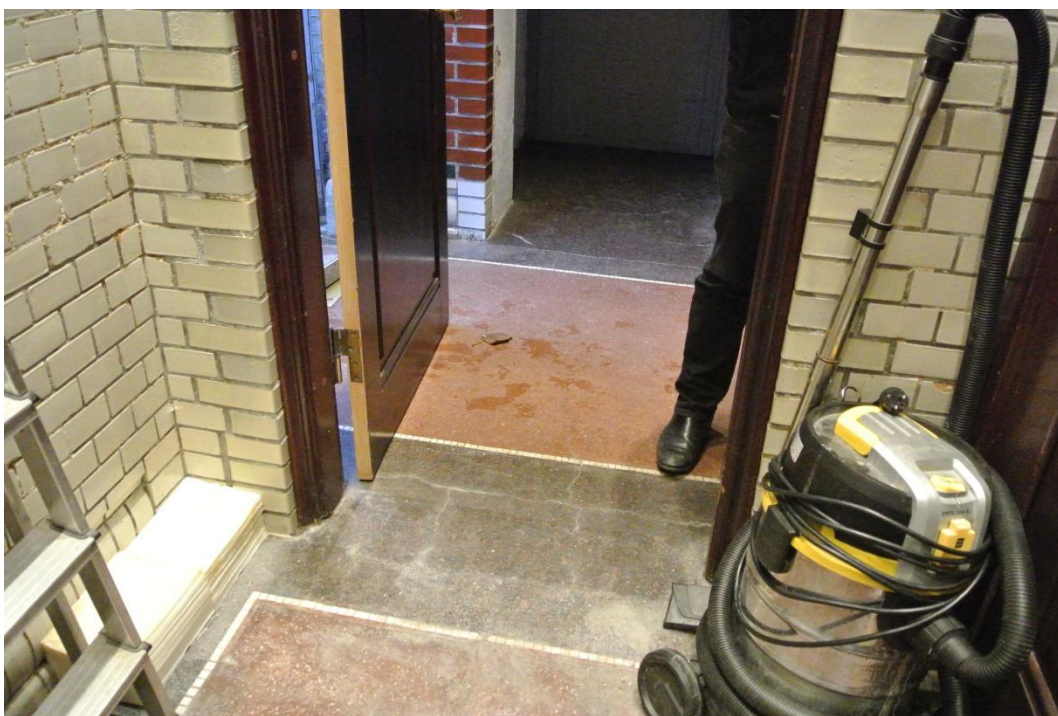

Illustration 20 – Handicaptollet indefra, passage og elevatordør

På tidspunktet for inspektionen stod der en stige og en vandstøvsuger på handicaptolletet. Medarbejderen på det bemandede toilet oplyste, at materialerne flyttes ud, inden toilettet bruges.

Manøvrearealet på handikaptoiletet fra toilet døren og frem til væggen på modsatte side blev målt til over 150 cm. Manøvrearealet målt fra toilet kummen og frem til væggen over for toilet kummen blev målt til 82 cm.

Der er en plads på over 90 cm ved den væg ved siden af wc'et, der vender bort fra håndvasken, men på tidspunktet for inspektionen stod der en stige på pladsen. Der er under 1,5 m målt fra wc-kummen til modstående væg eller installationer.

Illustration 21 - Toiletet

Personer siddende på toiletet kan nå rindende vand i håndvasken. Toilet kummen blev målt til en højde på 48 cm. Toiletet har ikke skridhæmmende gulvbelægning. Gulv afløbet er placeret under håndvasken. Armtøtterne på hver side af toiletet blev målt til en indbyrdes afstand på 62 cm og en højde på 83 cm. Håndvaskens højde blev målt til 86 cm. Håndvasken er fastgjort til væggen. Vandhanerne er lette at betjene. Afstanden fra væg til håndvaskens forreste kant blev målt til 38 cm. Sæbeholder og spejl blev målt til en højde mellem 0,9-1,2 m over gulvet.

SAMMENFATNING – BEMANDET TOILET NYHAVN

Elevatoren og handikaptoiletet i Nyhavn opfylder ikke alle vejledende krav i Dansk Standard DS 3028:2001 – Tilgængelighed for alle.

Elevatorstolen opfylder ikke Dansk Standard mindstekrav til bredde for elevatorstole, ligesom det indvendige betjeningspanel ikke er skrånstillet i en vinkel på 45 grader. I forhold til mindstekravet til bredde for elevatorstole bemærker jeg, at det er min opfattelse, at kørestolsbrugere ikke har behov for sædvanlig vendeplads, idet der er tale om en 'gennemkørselselevator'.

I passagen fra elevatordøren til handikaptoiletet er der ikke et areal på mindst 1,5 x 1,5 m fri af toilet dørens opslagsareal. Gulvbelægningen er ikke skridhæmmende, og der under 1,5 m fra toiletets forkant til væggen (døren) overfor. Fra væggen bag ved håndvasken til håndvaskens forreste kant er der 38 cm.

Det er min opfattelse, at kørestolsbrugere kan få adgang til handikaptoiletet via passagen skønt der ikke er et friareal på mindst 1,5 x 1,5m, idet elevatordøren og handikaptoiletets indgang flugter i lige linje.

Det forhold, at der er under 1,5 m fra toilettets forkant til væggen (døren) overfor kan efter min opfattelse gøre det trængt at manøvrere kørestolen rundt på toilettet, når døren er lukket. Det forhold, at der fra væggen bag ved håndvasken til håndvaskens kant er 38 cm, kan gøre det vanskeligt for en kørestolsbruger at få fødder og fodstøtter ind under håndvasken, når der vaskes hænder.

Jeg bemærker, at oplagring af stige og vandstøvsuger på handicaptollet efter min opfattelse er upraktisk henset til toilettets anvendelse som handicaptollet, om end jeg har forståelse for det samlede toilets begrænsede areal og behovet for oplagingsplads.

Det forhold, at elevatoren kun kan tilkaldes til gadeplan, såfremt der først gives besked til medarbejderen på det bemandede toilet om at aktivere elevatoren udgør efter min opfattelse en væsentlig hindring i forhold til tilgængeligheden, idet denne praksis afskærer kørestolsbrugere og gangbesværede fra at få adgang til elevatoren og handicaptollet ved egen hjælp. Kørestolsbrugere og gangbesværede er således nødsagede til at få hjælp af tredjemand for at få adgang til toilettet.

Jeg har noteret mig, at der i budget 2013 er blevet afsat 1 mio. kr. til renovering og forbedring af kommunens handicaptolletter. Jeg går ud fra, at mine bemærkninger vil indgå i kommunens vurdering af, hvilke tiltag der skal iværksættes i den forbindelse.

Jeg beder Teknik- og Miljøforvaltningen om at underrette mig nærmere om, hvilke tiltag der iværksættes, og hvilke toiletter det angår.

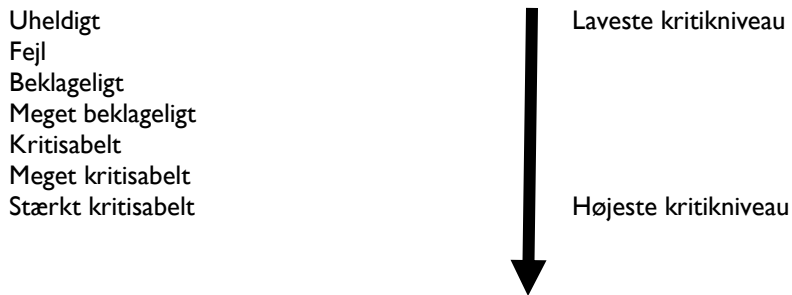
Jeg henstiller til, at Teknik- og Miljøforvaltningen overvejer, hvorvidt der kan iværksættes tiltag ved det bemandede toilet i Nyhavn med henblik på, at kørestolsbrugere og gangbesværede kan bruge elevatoren og dermed få adgang til toilettet ved egen hjælp.

Jeg beder om underretning om, hvad min henstilling giver anledning til.

BILAG

BORGERRÅDGIVERENS KRITIKSKALA

Borgerrådgiverens kritikskala

Kritikskalaen spænder fra konstatering af forhold, der ikke er, som de bør være, uden at nogen konkret bebrejdes herfor (uheldigt) over kritik af forhold, der er mere eller mindre almindeligt forekommende i offentlig forvaltning, men ikke bør forekomme og til kritik af helt utilstedelige og uacceptable forhold (stærkt kritisabelt). Konstatninger af, at noget er uheldigt, registreres ikke som en egentlig kritik i Borgerrådgiverens statistik.

Det bemærkes, at Borgerrådgiveren udover ovennævnte kritikskala naturligvis supplerende kan uddybe og kvalificere sin kritik i almindeligt sprog.

RETSKILDER OG ØVRIGT BEDØMMELSESGRUNDLAG

Byggeloven (lov nr. 323 af 26. juni 1975 med senere ændringer)

Lov om ændring af byggeloven (lov nr. 228 af 31/03/2001)

Forarbejder til lov om ændring af byggeloven (Boligudvalget, L44 – Bilag 2)

Bygningsreglement 1977

Bygningsreglement 1995

Bygningsreglement 2008

Bygningsreglement 2010

FN's standardregler om lige muligheder for handicappede

Dansk Standard DS 3028:2001

By- og Boligministeriets vejledning om håndhævelse af byggelovgivningen og grænserne for dispensationskompetence, når det gælder bestemmelser om tilgængelighed

Erhvervs- og Byggestyrelsens vejledning til kommunerne om byggesagsbehandling af tilgængelighedsbestemmelser af oktober 2006

Erhvervs- og Byggestyrelsens vejledning til kommunerne om byggesagsbehandling af tilgængelighedsbestemmelser, 2. udgave marts 2008.

INSPEKTION AF TILGÆNDELIGHED VED OFFENTLIGE KOMMUNALE TOILETTER

ENDELIG RAPPORT

Redaktion

Borgerrådgiveren

Kontakt

Københavns Kommune
Vester Voldgade 2A
1552 København V

Foto

Borgerrådgiveren

Tryk

Oplag

ISBN

Udgiver

Borgerrådgiveren

KØBENHAVNS KOMMUNE

Borgerrådgiveren

Vester Voldgade 2A

1552 København V

Telefon: 33 66 14 00

Telefax: 33 66 13 90

E-mail: borgerraadgiveren@kk.dk

www.borgerraadgiver.kk.dk